
Hrvatska kao demokratska ustavna država

SMILJKO SOKOL*

Sažetak

Ustav demokratske države mora jamčiti temeljna osobna, politička, gospodarska, socijalna, kulturna i ekološka prava i slobode čovjeka i građanina, kao i oblikovati djelotvorni sustav pravne i sudbene zaštite svih zajamčenih ljudskih prava. Republika Hrvatska je Ustavom od 22. prosinca 1990. nedvojbeno demokratska ustavna država. Hrvatski ustav je primjer prihvaćanja koncepcije ustavnog izbora pri uspostavi ustavnog poretka. Nakon sedam godina primjene, kad je riječ o temeljnim slobodama i pravima čovjeka i građanina, kao i njihovoj pravnoj zaštiti na ustavnopravnoj razini, vidljivo je da ne postoji nešto sadržajno prijeporno. No, prijeporne su ustavne odredbe koje se odnose na ustrojstvo državne vlasti i lokalne samouprave i uprave. Glede tih ustavnih odredbi postoji mnogo neshvaćanja i opasnih ustavnopravnih i ustavnopolitičkih iluzija, posebice o hrvatskom polupredsjedničkom sustavu i parlamentarizmu. Ova rasčlamba pokazuje da je polupredsjednički sustav kao osebujna varijanta parlamentarne vlade vrlo adaptibilan na sve moguće promjene u stranačkom i širem političkom okruženju.

I.

Pod demokratskom ustavnom državom shvaćamo takav oblik uređenja političke zajednice u kojoj je cjelina državne vlasti na svim razinama ograničena ustavom i zakonom. Pritom ustav mora jamčiti temeljna osobna, politička, gospodarska, socijalna, kulturna i ekološka prava i slobode čovjeka i građanina, kao i oblikovati djelotvorni sustav pravne, a napose sudbene zaštite svih zajamčenih ljudskih prava. Osim toga, u demokratskoj ustavnoj državi mora postojati učinkovit sustav kontrole ustavnosti zakona i podzakonskih propisa, što je uvjet da zakonodavna i izvršna vlast ne izađu iz ustavnog okvira svojih ovlasti. Demokratska ustavna država može se ozbiljiti samo u uvjetima višestranačkog sustava koji se temelji na slobodnim demokratskim višestranačkim izborima i slobodnoj kritičkoj politici javnosti.

* *Smiljko Sokol*, redovni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Republika Hrvatska je na temelju svoga Ustava od 22. prosinca 1990. godine nedvojbeno demokratska ustavna država. To je prvi hrvatski ustav koji je demokratski i građanski u pravom smislu riječi. Hrvatski ustav izrazit je primjer prihvaćanja koncepcije ustavnog izbora pri uspostavi novog ustavnog poretka. To je posve razumljivo, jer je pisan i prihvaćen u prijelomnom prekretničkom povijesnom trenutku, kad su se, unutar procesa ubrzanog raspada komunističkog sustava u Srednjoj i Istočnoj Europi, stekli uvjeti i za raspad tadašnje komunističke tvorevine SFRJ.

Svjesni izbor ustavotvoraca bio je prihvatiti sva osobna, politička, gospodarska, socijalna, kulturna i ekološka prava koja su jamčena u ustavima razvijenih europskih demokracija, kao i najrazvijenije i najdjelotvornije oblike pravne zaštite tih prava. Zbog toga su u Ustav (III. Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina — čl. 14. do čl. 69.) unesena ponajprije sva prava koja jamče Međunarodni pakt o građanskim i političkim slobodama i Međunarodni pakt o kulturnim, socijalnim i ekonomskim pravima. Ta prava dijelom su razrađena i dopunjena po uzoru na odgovarajuće odredbe Ustava SR Njemačke, Ustava Italije i Ustava Španjolske. Po uzoru na španjolski ustav prihvaćena je koncepcija posebnoga ustavnopravnog isticanja najviših vrednota ustavnog poretka, iz kojih se izvodi cjelina ljudskih prava i koje predstavljaju svojevrsnu temeljnu vrijednosnu demokratsku orijentaciju čitavog Ustava. Prema članku 3. Ustava, najviše vrednote ustavnog poretka jesu: "sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav".

Kad je riječ o sudbenoj vlasti, napose njezinoj samostalnosti, neovisnosti i ustroju, svjesno su tražena rješenja za koje se smatralo da će najpotpunije osigurati nezavisnost sudova i sudaca od tijela drugih vlasti i politike u cjelini. Na toj je crti Ustav (vidi Ustav IV. 4. Sudbena vlast, čl. 115. do čl. 122.) u osnovi prihvatio talijanski model sudbene vlasti, napose kad je riječ o imenovanju sudaca. Tako, prema čl. 121. Ustava, suce i državne odvjetnike imenuje i razrješuje te o njihovoj disciplinskoj odgovornosti odlučuje Državno sudbeno vijeće, koje ima predsjednika i 14 članova. Predsjednika i članove predlaže Županijski dom, a bira ih Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora, na vrijeme od osam godina, iz reda istaknutih sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti.

Pisci hrvatskog ustava prihvatili su, i načelno i kad je riječ o njegovim ovlastima, model ustavnog suda kako je on oblikovan njemačkim ustavom, smatrajući ga najpotpunijim i najdjelotvornijim oblikom zaštite načela ustavnosti i zakonitosti, napose zaštite ljudskih prava, a time i važnim jamcem Ustavom uspostavljenog sustava vladavine prava. Pritom se sigurno za ozbiljenje vladavine prava i hrvatske demokracije i do danas i u budućnosti najvažnijim pokazao ustavni izbor, po uzoru na njemačko rješenje, ustavne tužbe. Prema članku 125. Ustava i čl. 28. do čl. 30. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud štiti ustavne slobode i prava čovje-

ka i građanina, te svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je odlukom sudbene vlasti, upravne vlasti, ili drugih tijela koja imaju javne ovlasti, povrijeđeno jedno od Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina.

Kad je riječ o zaštiti ljudskih prava, valja istaknuti da Ustav prihvaća institut ombudsmena općeg tipa. U članku 93. Ustav propisuje da pučki pravobranitelj kao opunomoćenik Hrvatskog državnog sabora štiti ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnim upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti. Pučkog pravobranitelja bira Zastupnički dom na vrijeme od osam godina.

Pri izboru modela ustrojstva vlasti ustavotvorac se također svjesno opredijelio za polupredsjedničku varijantu parlamentarnog sustava, a ne za čisti sustav parlamentarne vlade. Čitav sustav ustrojstva vlasti kroz odnose i ovlasti Hrvatskog državnog sabora, kao nositelja zakonodavne vlasti, i predsjednika Republike te vlade kao tijela izvršne vlasti, oblikovan je po uzoru na francuski ustav V. Republike iz 1958. godine. Taj je sustav izabran jer se, po našem mišljenju s pravom, smatralo da je, s obzirom na već posve razvidnu mogućnost da jugokomunistička armija i velikosrpske snage silom pokušaju spriječiti osamostaljenje Republike Hrvatske i osvojiti dio njezina teritorija u ostvarenju projekta velike Srbije, Hrvatskoj potreban sustav djelotvorne, a to znači koncentrirane izvršne vlasti. Smatralo se da polupredsjednički sustav francuskog tipa omogućava svrhovitu ravnotežu između demokracije sustava vlasti i njegove djelotvornosti.

II.

Kad danas, nakon sedam godina primjene, prosuđujemo i ocjenjujemo kako su se primjenjivali pojedini ustavni instituti i odredbe, gotovo bi se svi prosuditelji sigurno složili da — kad je riječ o temeljnim slobodama i pravima čovjeka i građanina, dotično Odjeljku III (članci 14. do 69.), kao i njihovoj pravnoj zaštiti na ustavnopravnoj razini — nema ništa sadržajno prijeporno. Postavlja se samo pitanje, kako u hrvatskoj društvenoj, političkoj i pravnoj zbilji ostvariti svako od tih sloboda i prava, i cjelovit njihov sustav koji u stvari na ustavnoj razini čini ukupnost najviših ustavnih vrednota iz članka 3. Ustava, a na razini društvenoj i političkoj hrvatsku demokraciju i socijalnu državu.

No ako nema većih i bitnih prijepora oko sadržaja ustavnih odredbi o slobodama i pravima čovjeka i građanina, posve je drukčija situacija s cjelinom ustavnih odredbi (Odjeljak IV. i VI. Ustava) koje se odnose na ustrojstvo državne vlasti i lokalne samouprave i uprave. Glede tih ustavnih odredbi, i načelno i kad je riječ o njihovoj sadržajno-pravnoj ustavnoj razradi, postoji ne samo mnogo prijepora već, po našem mišljenju, i neshvaćanja, pa za budućnost hrvatske demokracije i opasnih ustavnopravnih i ustavnopolitičkih iluzija. Ovom prigodom raščlanit ćemo i iznijeti naše

shvaćanje o najprijeponijem od tih pitanja, hrvatskom polupredsjedničkom sustavu i parlamentarizmu.

Poput načela diobe vlasti, koje se u nas najčešće posve krivo razumijeva kao neko mehaničko dijeljenje državne vlasti na tri odvojena dijela, a ne ono što to načelo i izvorno i danas u suvremenim demokracijama jest, međusobno ograničavanje tijela državne vlasti kako nijedno od njih ne bi imalo previše ovlasti i moći — polupredsjednički sustav kakav je oblikovan hrvatskim ustavom iz 1990. godine, a još više njegova primjena, u hrvatskoj se političkoj, ali i pravnoj javnosti, pa i u mnogim stručnim osvrtima često, po našem mišljenju, krivo shvaća i tumači. Tako se kategorički tvrdi da je ustavni model polupredsjedničkog sustava svojim temeljnim obilježjima suprotan parlamentarnom sustavu, odnosno parlamentarizmu. Još se češće u raznim varijacijama — od članaka u znanstvenim i stručnim časopisima, pa do dnevopolitičkih napisa u kontekstu vrlo različitih politoloških raščlambi — tvrdi da je u političkoj zbilji hrvatski polupredsjednički sustav po koncentraciji ovlasti i političke moći u osobi predsjednika Republike bitno različit od sustava ustrojstva vlasti razvijenih europskih demokracija. U tom ga se smislu, ne tako rijetko, označava svojevrsnim prezidencijalizmom ili čak poluautokratskim sustavom.

Nasuprot takvim tvrdnjama, smatramo da je hrvatski ustavni model polupredsjedničkog sustava kao temeljno obilježje i skup instituta kojima se ustavnopravno određuje odnos zakonodavne i izvršne vlasti, kao i suvremeni ustavni model ustrojstva vlasti francuske V. Republike, samo jedna institucionalna varijanta suvremenog parlamentarizma koji se u svim suvremenim demokracijama zbiljski, odnosno u primjeni, izražava kao parlamentarizam poremećene ravnoteže u korist izvršne vlasti. Također smatramo da zbilja hrvatskog polupredsjedničkog sustava nije ni po čemu bitnije različita od zbilje odnosa zakonodavne i izvršne vlasti ne samo u francuskoj V. Republici već i u drugim razvijenim europskim demokracijama. Predsjednik Republike Hrvatske doista nema ništa veće ovlasti negoli predsjednik francuske Republike ili njemački kancelar, ili napose predsjednik britanske vlade. Ove dvije naše temeljne tvrdnje nastojat ćemo objasniti i dokazati.

Uz dvostranački i većinski parlamentarizam, polupredsjednički sustav je treći oblik suvremenog parlamentarizma, odnosno parlamentarizma poremećene ravnoteže u korist izvršne vlasti. Za razliku od prva dva oblika, kod polupredsjedničkog sustava ne radi se samo o promijenjenom odnosu zbiljskih političkih institucija i mehanizama ustrojstva vlasti već je donekle izmijenjen i temeljni ustavni model parlamentarizma. Zašto unatoč tome smatramo da je polupredsjednički sustav jedan od oblika suvremenog parlamentarizma? Ponajprije zato što ustavnopravna obilježja polupredsjedničkog sustava samo u maloj mjeri odstupaju od obilježja čistog parlamentarnog sustava, ne mijenjajući njegovu kakvoću. Osim toga, što je za politološku raščlambu i zaključke mnogo važnije, polupredsjednički sustav se, povijesno promatrano, i institucionalno i što se tiče njegovih političkih mehanizama oblikovao unutar čistog parlamentarnog sustava, a konačno

njegova zbilja, ovisno o stranačkom sustavu pojedine države gdje se primjenjuje, ima ista obilježja i učinke kao i zbilja suvremene primjene ustavnog modela čistoga parlamentarnog sustava. Ove naše tvrdnje ukratko ćemo poduprijeti argumentima, raščlaniti i obrazložiti.

Od četiri razmotrena temeljna ustavnopravna obilježja čistoga parlamentarnog sustava, polupredsjednički sustav u potpunosti ima tri, a djelomice i četvrto obilježje. I kod polupredsjedničkog, kao i kod čistog parlamentarnog sustava, vlada proizlazi iz parlamentarne većine i odgovorna je parlamentu, a također na njezin prijedlog, u slučaju kad joj parlament, odnosno dom kome je odgovorna, izglasa nepovjerenje, državni poglavar može raspustiti parlament, odnosno dom parlamenta kojem vlada odgovara. Posve krivo čak i mnogi hrvatski pravници i politolozi drže da je pravo raspuštanja Zastupničkog doma neka posebnost hrvatskog ustava. To je tako u svim ustavima klasičnih parlamentarnih sustava. Bez toga ustavnog prava izvršne vlasti nema ustavnopravne ravnoteže između zakonodavne i izvršne vlasti. Ako vlada odgovara parlamentu i pada ako izgubi njegovo povjerenje, tada izvršna vlast mora imati pravo raspuštanja. Demokratsko je načelo da u tom slučaju biračko tijelo naroda arbitrira između one većine koja je stvorena nakon izbora, a kasnije zbog raspada koalicijske stranačke većine i rascjepa u većinskoj stranci postala manjina — jer inače ne bi bilo izglasano nepovjerenje vladi — i novonastale većine. U čistom parlamentarnom sustavu državni poglavar samo formalno raspušta parlament, jer to u stvari radi vlada, a u hrvatskom polupredsjedničkom sustavu isto je tako, jer je za taj akt predsjedniku Republike Hrvatske potreban supotpis vlade.

Osim toga, kao i kod čistog parlamentarnog sustava, državni poglavar politički je neodgovoran i unutar polupredsjedničkog sustava. Kod nas se često ne shvaća, ili pak ne želi prihvatiti da ne samo u čistom parlamentarnom sustavu, kao primjerice u SR Njemačkoj, Italiji, Austriji ili Sloveniji, Češkoj i Slovačkoj, negoli u polupredsjedničkom sustavu Francuske ili Hrvatske, pa i u čistom predsjedničkom sustavu SAD-a, nigdje državni poglavar nije politički odgovoran. Ali je predsjednik republike u svim sustavima odgovoran temeljem posebne pravne odgovornosti za kršenje ustava, a u nekim državama i zakona, u obavljanju svoje predsjedničke dužnosti. Tako je to i prema hrvatskom ustavu.

Jedina je razlika između čistoga, odnosno potpunog sustava parlamentarne vlade i polupredsjedničkog sustava u institutu supotpisa akata državnog poglavara od predsjednika vlade, odnosno vlade. Dok u čistom parlamentarnom sustavu svaki akt državnog poglavara mora biti supotpisan, u polupredsjedničkom sustavu institut supotpisa je samo iznimka. Prema hrvatskom ustavu, predsjednik vlade supotpisuje akt predsjednika Republike o raspuštanju Zastupničkog doma Sabora i akt kojim na prijedlog vlade raspisuje referendum o prijedlogu promjene Ustava ili o drugom pitanju za koje drži da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske.

Iz prethodne raščlambe slijedi zaključak da je modelski ustavnopravno unutar čistog parlamentarnog i polupredsjedničkog sustava odnos zakonodavne i izvršne vlasti istovrstan. Razlika je, međutim, u odnosima unutar izvršne vlasti, između predsjednika republike i vlade. Dok je vlada, a unutar nje napose njezin predsjednik, u čistom parlamentarnom sustavu ne samo temeljno već djelatno i jedino tijelo izvršne vlasti, pa je ona stoga samo nominalno dualistička, a stvarnopravno monistička, u polupredsjedničkom sustavu oba tijela izvršne vlasti imaju i pravno i zbiljski ustavne ovlasti, a pritom su ovlasti predsjednika republike veće i odlučujuće, što ga čini i ustavno i politički moćnijim od vlade.

Na zbiljsko političkom planu temeljni činitelj zbog kojeg se polupredsjednički sustav može smatrati jednim od oblika suvremenog parlamentarizma poremećene ravnoteže u korist izvršne vlasti jest preko vlade posredna stvarna odgovornost predsjednika republike prema parlamentu. Da bi, naime, predsjednik republike unutar polupredsjedničkog sustava mogao doista biti samostalno, vladi nadređeno, politički od nje moćnije, tijelo izvršne vlasti, nije dovoljno da ima neposrednim izborom od naroda izvorni legitimitet i da bude, kao i parlament, predstavnik narodnog suvereniteta. Uza sve to nužno je postojanje trostrukog političkog suglasja, odnosno konsenzusa — prvo, suglasja između vlade i većine u parlamentu; drugo, suglasja između predsjednika republike i vlade, jer je vlada odgovorna i predsjedniku republike i parlamentu. No da se ta dva suglasja ne bi međusobno potirala, potrebno je da postoji i treće suglasje — između predsjednika i većine u parlamentu, odnosno doma parlamenta kojem je vlada odgovorna. Ako nestane to treće suglasje, ako predsjednik republike nema podršku stranke ili stranaka koje imaju većinu u parlamentu, tada se polupredsjednički sustav zbiljski mora preobraziti u čisti parlamentarni sustav.

Prethodno razmatranje nedvojbeno ukazuje na zaključak da, što se tiče političke zbilje, stupanj koncentracije ovlasti i političke moći unutar izvršne vlasti ovisi — bez obzira na ustavni model i konkretne institute čistog parlamentarnog ili polupredsjedničkog sustava — primarno o stranačkom sustavu. Ako unutar parlamenta jedna stranka raspolaže većinom ili ako između izbornih razdoblja u parlamentu postoji čvrsta koalicija, pa vlada stvarno ne može pasti u parlamentu, kao što se stvarno u njemu niti ne bira, već se bira i pada na izborima — nužno mora doći do poremećaja ravnoteže između zakonodavne i izvršne vlasti, a u korist izvršne. Takva situacija je gotovo pravilo u suvremenim demokracijama, a i u onima u kojima većinski parlamentarizam još nije u cjelini prevladao (primjerice u Italiji i Danskoj) tendencijski se sigurno razvija u tom pravcu. Temeljni je uzrok tome što zakonodavno tijelo (parlament) u suvremenim uvjetima, bez obzira na obilježja političkog sustava i ustavnog modela ustrojstva vlasti ne može nikako zbog tehnologije procesa donošenja općih pravnih akata i političkih odluka biti radno tijelo koje primarno odlučuje. U praksi se funkcija parlamenta nužno svodi samo na politički nadzor i pravno

ograničavanje djelovanja tijela izvršne vlasti. Sve ovo dakako vrijedi i za suvremeni hrvatski parlamentarizam.

Prema tome, doista je jedina razlika između čistog parlamentarnog sustava i polupredsjedničkog sustava u kojem postoji trostruko suglasje, kao što je to danas u Hrvatskoj, samo u tome što unutar čistog parlamentarnog sustava najviše stvarnih ovlasti i političke moći ima vlada, a unutar vlade njezin predsjednik, dok unutar polupredsjedničkog sustava i jedno i drugo ima predsjednik republike. Prema tome, zahvaljujući ne samo ustavnim ovlastima već ponajprije činjenici što njegova stranka — Hrvatska demokratska zajednica — ima čvrstu radnu većinu u Zastupničkom domu Sabora, pa trostruko suglasje kao politički uvjet ostvarivanja polupredsjedničkog sustava uvijek i sigurno djeluje, Predsjednik Republike Hrvatske ima ne samo velike ustavne ovlasti već i vrlo veliku političku moć, dok je Vlada samo tijelo koje po njegovim smjernicama obavlja tekuće, odnosno dnevne poslove izvršne vlasti. Takav hrvatski polupredsjednički sustav pokazao se u dosadašnjim, kako ratnim tako i mirnodopskim uvjetima hrvatske države i hrvatskog građanskog društva, i učinkovitim i demokratskim. Barem toliko koliko i francuski u vrijeme predsjedništva De Gaullea i Pompidoua (1958./1974.). Za očekivati je da će tako biti i ubuduće.

U slučaju prekida kruga trostrukog političkog suglasja u odnosima parlament — predsjednik republike — vlada, odnosno ako kao rezultat izbora, kao što se to dogodilo u Francuskoj prvi put 1986., a zatim 1993. i 1997. godine, predsjednik republike i većina u parlamentu ne budu iz iste stranke ili stranačke koalicije, tada se predsjednik republike mora samoograničiti na približno one ovlasti koje ima predsjednik republike u čistom sustavu parlamentarne vlade i prepustiti vladi, koja je proizašla iz parlamentarne većine, da bude odlučujuće tijelo izvršne vlasti. To je sustav tzv. sustanarstva ili koabitacije koji, kako to pokazuje i današnji francuski primjer, može učinkovito djelovati bez ikakve promjene ustavnog modela polupredsjedničkog sustava. Ovo je ključni politološki argument ili čak dokaz da je polupredsjednički sustav samo jedan oblik sustava parlamentarne vlade, a ne nekakav superprezidencijalizam ili nadpredsjednički sustav.

Prethodna raščlamba primijenjena na ustavni model i zbilju hrvatskog polupredsjedničkog sustava, kao i cjelinu hrvatskog parlamentarizma, pokazuje da se ustavnopolitički ništa bitnije ne bi promijenilo ako bi se današnji hrvatski polupredsjednički sustav ustavno izmijenio u čisti sustav parlamentarne vlade, što bi inače, usput rečeno, tražilo samo vrlo male ustavnopravne promjene. Jedina bi promjena bila u tome što bi sve današnje ustavne ovlasti i njima pripadajuća ustavnopolitička moć predsjednika Republike bile koncentrirane unutar vlade, odnosno predsjednika vlade. Zbog toga smatramo da je za budući razvoj hrvatske demokracije opasna iluzija, koja je dosta zastupljena u hrvatskoj političkoj javnosti, a prema kojoj bi puka zamjena ustavnog sustava polupredsjedničke vlade sa čistim parlamentarnim sustavom vlade sama po sebi predstavljala bitan

pomak u demokratskoj preobrazbi hrvatske države i hrvatskog građanskog društva.

Nasuprot tome, bez ikakvih ustavnopravnih izmjena, mnogo bi se i bitno ustavnopolitički promijenilo, ako bi se kao rezultat izbora za Zastupnički dom Sabora prekinuo krug opisanog trostrukog suglasja između predsjednika Republike, vlade i većine u Zastupničkom domu. Tada bi moralo doći do sustanarstva ili koabitacije, situacije kakva je od lipnja 1997. u Francuskoj, između predsjednika Republike i njemu suprotne većine u Zastupničkom domu. To bi imalo za posljedicu da, u ustavnim okvirima polupredsjedničkog sustava, hrvatski sustav ustrojstva vlasti djeluje kao čisti sustav parlamentarne vlade.

Ova raščlamba, smatramo, nedvojbeno pokazuje da je polupredsjednički sustav kao osebujna varijanta parlamentarne vlade vrlo adaptabilan na sve moguće promjene u stranačkom i širem političkom okruženju. Kako to pokazuje četrdeset godina njegove uspješne primjene u Francuskoj, taj model ustrojstva vlasti zbog svoje pragmatičnosti i institucionalne ambivalentnosti može se učinkovito i demokratski ostvarivati, kako u uvjetima kad trostruko suglasje temeljnih ustavnih činitelja omogućava supremaciju predsjednika republike kao gotovo izbornog monarha tako i u situacijama kad se raskidom kruga trostrukog političkog suglasja predsjednik republike stvarno mora preobraziti u, jednostavno rečeno, “običnog” predsjednika republike čistog parlamentarnog tipa.

Smiljko Sokol

*CROATIA AS A DEMOCRATIC
CONSTITUTIONAL STATE*

Summary

A democratic state's constitution ought to guarantee basic personal, political, economic, social, cultural and ecological rights and freedoms of individuals and citizens and shape an efficient system of legal and juridical protection of all the guaranteed human rights. The Republic of Croatia, since its Constitution of 22 December 1990, has undoubtedly been a democratic constitutional state. The Croatian Constitution is an example of the adoption of the constitutional option in the establishment of the constitutional regime. After seven years of its application, it is clear that there is something controversial in its content regarding the fundamental rights and freedoms of individuals and citizens as well as in their legal protection at the constitutional/legal level. Also contentious are the constitutional provisions regarding the structure of the government and local self-rule and administration. There have been many misunderstandings and dangerous constitutional/legal and constitutional/political illusions regarding this matter, particularly concerning the Croatian semi-presidential system and parliamentarism. This analysis shows that semi-presidential system, as a specific variant of parliamentary government, is extremely adaptable to all possible changes in both the party and the broader political setting.